

Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk

Mag. Marjetica Štante Kapun, ŠC Slovenske Konjice-Zreče; Gimnazija

Članek predstavlja potek dela oz. vpeljevanje novosti v okviru projekta Linpilcare. Izziv, ki ga je tim izbral ob začetku projekta: »Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk«, se je kasneje razširil na učenje z učenjem in formativno spremljanje pouka. Sodelujoči, tako učitelji v timu, kot preostali učitelji, so s preučevanjem lastne prakse in prebiranjem strokovne literature pridobili nova znanja in uporabili nove, inovativne metode, ki prispevajo h kakovostnejšemu pouku in boljšim rezultatom. Znanje, veščine in strategije, pridobljene na izobraževanju in s kritičnim prijateljevanjem pri pouku, smo v obliki delavnic posredovali celotnemu učiteljskemu zboru, ki se je pozitivno odzval. Kljub prvotni zaskrbljenosti in pomislekom so novosti in nove metode na šoli zaživele in bile dobro sprejete med učitelji in dijaki.

V program Linpilcare smo stopili kot tim, ki je želel po načelih učeče se skupnosti in skupnim učenjem celotnega kolektiva vpeljevati pri pouku nove, inovativne metode. Zavedamo se napredka tehnologije, posledično novosti željnih mladih in ta projekt nam je omogočil prav to, da skupaj z dijaki nadgrajujemo in uvajamo novosti. Kot naslov projekta smo izbrali: Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk, učenje z učenjem in formativno spremljanje pouka.

Kot temeljno metodo smo v okviru projekta izbrali debatno tehniko. Ker smo kot učeča se skupnost med drugim sodelovalno prebirali vire na to temo, jih bomo večkrat navajali tudi v pričujočem članku.

Kaj je debata? »Debata je uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve, lahko tudi več, nasprotujočih si strani,

ki izmenično predstavljajo svoja mnenja in podajajo možnost za odločitev oz. poskušajo prepričati publiko in sodnike.« (Skrt, 2007)

Zakaj smo se na šoli odločili za formalno debato? Dijaki, ki se učijo formalne debate, razvijajo (prav tam):

1. informacijsko pismenost. Debata vodi k pridobivanju in poglobljanju znanja in k informacijski pismenosti, saj razvija aktivno raziskovanje, selekcioniranje in analizo informacij na zabaven in zanimiv način;
2. debata motivira učence, da postanejo lastni izobraževalni aktivisti in aktivistke;
3. debata razvija kritično mišljenje. Po Branhamu, R., klasiku ameriške debatne teorije, naj bi namreč vsaka debata vsebovala:
 - a) oblikovanje argumentov ter predstavitev in podporo stališč tako za kot proti.
 - b) zavračanje argumentov nasprotne strani ter predstavitev napak v sklepanju, napačnih podatkov, slabih posledic v argumentih nasprotne skupine;
 - c) obramba ter razširitev naših argumentov pred napadi in zavračanjem nasprotne skupine;
 - č) glavne točke spora v debati, tehtanje argumentov in pričakovanja, prek katerih se individualni argumenti navežejo na širša vprašanja.

Dijaki se s formalno debato učijo javno nastopati pred občinstvom. Občinstvo je govorcu lahko naklonjeno, nevtrarno, morda celo sovražno. Za vse vrste občinstva pa veja, da ocenjujejo govorca. Dober govorec je sočuten, odkrit, zaskrbljen, naklonjen, pozoren, priazen ter ima občutek za humor in sorazmernost. Postati dober govorec, je proces, ki ni nikoli kon-

čan. Prav tako je govorec z vsakim nastopom boljši, če k temu stremi, se zavzeto pripravlja in govore jemlje resno. Glede na navedena dejstva je izjemno pomembno, da dijake sistematično učimo teh veščin, saj jim bodo zelo pripomogle k razvoju samostojnosti osebnosti ter oblikovanju jasne identitete (prav tam).

V prvem delu projekta smo si zadali cilj, da se najprej temeljito seznanimo s strokovno literaturo na izbrano temo in si izmenjamo informacije. Branje smo si v naši učeči se skupnosti razdelile takole. Dve članici tima sva prebrali priročnik Skrt, B. idr. (2007), *Debata za enake možnosti: izobraževalni priročnik*, da bi si pridobili teoretično znanje iz nove tehnike poučevanja. Po temeljitem branju sva si izmenjali in predebatirali novo pridobljeno znanje. Pri tem sva uporabili metodo učenja z viri, ki smo jo spoznale na skupnem usposabljanju timov v okviru projekta Linpicare, ki zajema tri ravni: vsebino besedila, interpretacijo in aplikacijo.¹

Poleg dela z viri smo želeli učiteljem omogočiti še izkušnjo izbrane debatne tehnike, zato je tretja članica tima izvedla predstavitevno uro debate tipa za in proti z naslovom »Uveljavljanje simetričnih družin in integrirane delitve vlog v družinah: DA ali NE?«, ki smo se je udeležili vsi člani tima in naša skrbnica mag. Sonja Zajc, predstojnica OE ZRSS Celje.

Na temelju opazovanja smo prešli s teoretičnega na praktični del. Uporabili smo metodo kritičnega prijateljstva. To se je obneslo kot zelo praktično, saj smo lahko v učeči se skupnosti znanje, pridobljeno s prebiranjem strokovne literature, nadgradili še v praksi. S pridobljenim znanjem sta članici tima uporabili debatno tehniko samostojno pri uri angleščine in psihologije.

Pri angleščini smo izvedli debato za in proti na temo *School uniforms*. Skupina ZA je zagovarjala trditev, da so šolske uniforme dobra odločitev, medtem ko je skupina PROTI tej trditvi nasprotovala. Dijaki so informacije pridobili pri pouku angleškega jezika, kjer smo najprej prebrali članek o šolskih uniformah v Angliji, nadgradili pa so jih doma s prebiranjem

dodatne literature in študij. Študijo o uvedbi uniform je izvedla med drugim tudi Osnovna šola Vojnik. Tako so dijaki lahko primerjali stanje v različnih državah. Debatno so si ogledali dijaki drugega letnika, pri čemer so tudi aktivno sodelovali in se hkrati učili tehnike debatiranja. Namen ogleda je bil, da se naučijo debatirati ter kasneje debato izvedejo sami. Po končanem projektu se aktivnosti, ki smo jih začeli izvajati v okviru projekta, ne bodo končale, temveč bomo z njimi nadaljevali z drugimi dijaki, ki niso bili neposredno vključeni v projekt. Debata je zelo dobro uspela, nadgradili pa smo jo tako, da so dijaki debatirali v angleškem jeziku.

V okviru projekta sta se članici tima udeležili še strokovnega izobraževanja z naslovom *Moderacijske veščine*, ki je potekal v Ljubljani. Usposabljanje je bilo posvečeno formatom sodelovalnega dela za različne namene, med drugim: oblikovanju pravil, branju besedil in delu s podatki, pa tudi temeljnim komunikacijskih veščinam od opazovanja do močnih vprašanj.

V naslednjem šolskem letu smo po načelih učeče se skupnosti k sodelovanju povabili še preostale člane kolektiva in s tem je ves kolektiv postal učeča se skupnost. Projekt smo predstavili na konferenci in tako vzpodbudili kolege, da so se odločili uporabljati inovativne metode poučevanja, kar nedvomno prispeva k dvigu kakovosti poučevanja in učenja.

Ena od kolegic je tako svoje vedenje o formalni debati nadgradila s strokovno literaturo (Hohler, 2008).

Predstavitveni uri debate sta potekali v 3. a- in v 3. b-razredu z naslovom: »Prešeren je bil večji domoljub kot Cankar«. Povabljeni so bili vsi člani tima. V vsakem oddelku je debata potekala dve učni uri, in sicer so ji sledili analiza, podajanje pozitivnih in negativnih opažanj dijakov ter sklepni del. Na debato so se debaterji pripravljali tri tedne, vsaj dvakrat so morali priti na konzultacije k profesorici. Debatni sta v obeh razredih dobro uspeli.

Profesor kemije pa je z dijaki uporabil metodo »Learning by teaching«.² Najprej je pripravil delavnico, na kateri so bili sodelujoči dijaki seznanjeni z osno-

¹ Ta metoda dela je skupaj z drugimi metodami sodelovalnega učenja učiteljev predstavljena v priročniku *Učitelj, raziskovalec lastne prakse*, ki je dostopen na <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/linpicare-ucitelji-raziskovalci/#1>

² Glej gornji članek »Learning by Teaching« ali učenje s poučevanjem avtorja Viljema Pavloviča.

vami priprave predavatelja na izvedbo predavanja ter možnimi pastmi, ki jih čakajo. Znanstvene raziskave kažejo, da je ta metoda za dijake, časovno zelo zahtevna, saj morajo pregledati bistveno več literature kot je sicer za samo učenje določene teme. Po drugi strani, pa raziskave kažejo, da v dijakih ta način dela vzbudi »ustvarjalni nemir« in dvigne motivacijo za delo (Moseli A. Mafa). Logan in Majer sta dokazala, da je tako pridobljeno znanje mnogo bolj zasidrano v primerjavi z znanjem skupine, ki je bila deležna običajnega pouka (Logan in Mayer, 2013).

Profesorica matematike pa se je v okviru projekta odločila za uvajanje formativnega spremljanja pouka.

Da bi sodelavce pripravili tudi na nov način sodelovanja med nami – učenje drug od drugega – smo na rednem izobraževanju, ki ga izvajamo na šoli prvi dan zimskih počitnic, s kolegico izvedli delavnice o skupinskem delu. Pri tem sva naleteli na prvo oviro, saj je predstavitev dela oziroma uvajanje novosti med sodelavci po navadi teže sprejeto. Priprava na samo delavnico je bila težka, a sodelavci so jo dobro sprejeli. Najprej sva predstavili teoretični del, nato pa je sle-

dila praktična delavnica na temo: »Delo v skupini«. Praktičnemu delu sva namenili več pozornosti, saj je po najinih izkušnjah pogosto na izobraževanjih namenjeno premalo pozornosti praktičnim primerom, zaradi česar prihaja do nezadovoljstva udeležencev. Da bi se temu izognili, sva delo skrbno načrtovali in ga izvedli po korakih. Izvedli sva tudi evalvacijo in navajam nekaj komentarjev: »Všeč mi je skupina in delo v skupini, vsi smo sodelovali, se aktivno vključevali; dobro prenašanje znanja na svoje strokovno področje, jasna, kratka pravila, nazorno predstavljena.« S tem lahko potrdimo, da je bilo znanje v projektu Linpilcare dobro sprejeto in tudi preneseno na širšo skupino, v tem primeru na celoten kolektiv.

Cilj, ki smo si ga zadali – »Spremembe v učni praksi bodo pripomogle k višjim dosežkom učencev« –, je bila zagotovo dosežen in uspelo nam je še več, svoje znanje, ki smo ga pridobili bodisi s preučevanjem lastne prakse, branjem strokovne literature bodisi s kritičnim prijateljevanjem in izobraževanjem, smo delili s svojimi kolegi, ki ga bodo prenašali naprej pri svojem pouku, in tako bo učna praksa spremenjena, dijaki pa bodo dosegali boljše rezultate.

Slika 1. Utrinki iz debate Scool Uniforms Pro et Contra

Viri in literatura

Skrt, B., Hohler, B., Šerc, A., Jurman, G., Dragoš, S., Kralj, A., Leskovšek, V., Maljevac, S., Renner, T. (2007). *Debata za enake možnosti*. Ljubljana: Za in Proti Zavod za enake možnosti.

Hohler, B., Požgan, J., Broda Bahm, T., Kempf, D., Driscoll, W. (2008). *Javne Debate*. Zbornik. Ljubljana: Za in Proti Zavod za enake možnosti.

Logan, F. in Mayer, R. E. (2013). The relative benefits of learning by teaching and teaching expectancy. *Contemporary Educational Psychology*.

Moseli, A. Mafa. *Investigating Learning by Teaching and Learning by Assessment* http://www.learnlab.org/opportunities/workshop/posters/Mafa_Assessment.pdf (dostopno 15. 1. 2018).